

ruch muzyczny

SZKOŁA
MUZYCZNA
dla
twardzieli

Guindif

TERESA
ŻYLIS-GARA
wybrałam
dobrą drogę

PRZEKŁĘTA
muzyka ludowa

Halka
w WARSZAWIE

założony w 1945

#4 | 27 lutego 2020 | Cena: 9,90 zł (w tym 8% VAT)

ISSN 0035-9610 INS 374911

Filharmonia Narodowa

2019 / 2020

Dyrektor Artystyczny
Andrzej Boreyko

marzec – repertuar

3

3.03 wtorek / 19:00
Sala Koncertowa
(parter)
Koncert muzyki dawnej

Le Concert Lorrain
Stephan Schultz – dyrygent,
wiolonczela
Christoph Prégardien – tenor
Chouchane Siranossian – skrzypce
Susanne Regel – obój

J.S. Bach

6.03 piątek / 19:30
Sala Koncertowa

18:30 – Wykład wprowadzający:
Andrzej Sułek

7.03 sobota / 18:00
Sala Koncertowa

Orkiestra Filharmonii Narodowej
Niklas Willén – dyrygent
Eric Lu – fortepian

Borodin / Czajkowski / Nielsen

Na koncerty zaprasza Mecenas Roku
Filharmonii Narodowej

8.03 niedziela
11:00 (dzieci 3-6 lat)
14:00 (dzieci 7-12 lat)
Sala Koncertowa
**Poranny i Popołudniowy
koncert dla dzieci**

Rytm i gest
W krainie... sombrero i ponczo

Wiktoria Szubelak – gitara
Weronika Sura – akordeon, bandoneon
Dalbergia Duo:
Anna Rutkowska – marimba
Julianna Kamila Siedler-Smuga – marimba

Joanna Jaworska-Maciaszek,
Krzysztof Skolimowski, Paweł Grala –
taniec
Agata Kawelczyk – prowadzenie
koncertów

Na koncerty zaprasza Sponsor Roku
Filharmonii Narodowej

11.03 środa / 19:00
Sala Kameralna
**Scena dla muzyki
polskiej**

proMODERN – sekstet wokalny
muzyki współczesnej
Marta Czarkowska – sopran
Ewa Puchalska – mezzosopran
Ewelina Rzezińska – mezzosopran
Aleksander Rewiński – tenor
Krzysztof Chalimoniuk – baryton
Piotr Pieron – bas

**Moryto / Padlewski / Lutosławski /
Panufnik / Paciorekiewicz / Baird**

Współpraca:
Instytut Muzyki i Tańca

13.03 piątek / 19:30
Sala Koncertowa

18:30 – Wykład wprowadzający:
Bartosz Kamiński

14.03 sobota / 18:00
Sala Koncertowa

**Orkiestra i Chór
Filharmonii Narodowej**
Gintaras Rinkevičius – dyrygent
Paulo Szot – baryton
Bartosz Michałowski – dyrektor chóru

**Wagner / Chausson / Britten /
Stanford**

Na koncerty zaprasza
Partner Filharmonii Narodowej

15.03 niedziela
11:00 (dzieci 3-6 lat)
14:00 (dzieci 7-12 lat)
Sala Kameralna
**Poranne i Popołudniowy
koncert dla Małych Melomanów**

Opowiem Ci bajkę...

Cezary Nowak – aktor
Marcin Zarzycki – trąbka
Michał Jung / Tomasz Pawłowski –
fortepian
Aurelia Luśnia – wokół
Rafał Grzaka – akordeon
Paweł Stankiewicz – gitara, banjo
mandolina
Piotr Banaszek – fortepian
Jarosław Praszczatek – prowadzenie
koncertów

Na koncerty zaprasza Mecenas Roku
Filharmonii Narodowej

17.03 wtorek / 19:00
Sala Kameralna

Imperto Piano Trio
Karolina Trojakowska – fortepian
Marzena Mazurek – skrzypce
Agata Bąk – wiolonczela
Piotr Domański, Tomasz Bielak,
Paweł Pruszkowski – perkusja

Szostakowicz

20.03 piątek / 19:30
Sala Koncertowa

18:30 – Wykład wprowadzający:
Agata Kwiecińska

21.03 sobota / 18:00
Sala Koncertowa

Orkiestra Filharmonii Narodowej
Christian Schumann – dyrygent
Aleksandra Rojek – obój

Adès / Strauss / Brahms

Na koncerty zaprasza
Partner Filharmonii Narodowej

22.03 niedziela
11:00 (dzieci 3-6 lat)
14:00 (dzieci 7-12 lat)
Sala Koncertowa
**Poranny i Popołudniowy
koncert dla dzieci**

Muzyczny labirynt
W krainie... Ariadny

Mała Narodowa – orkiestra złożona
z muzyków **Orkiestry Filharmonii
Narodowej** oraz muzyków **Młodzieżowej
Orkiestry Symfonicznej im. Karola
Szymanowskiego w Katowicach**
Maciej Tomaszewicz – dyrygent
Adrianna Furmanik-Celejewska –
prowadzenie koncertów

Na koncerty zaprasza Sponsor Roku
Filharmonii Narodowej

23.03 poniedziałek / 19:00
Sala Koncertowa
Recital fortepianowy

Seong-Jin Cho

Brahms / Franck / Berg / Liszt

28.03 sobota / 18:00
Sala Koncertowa

Skaldowie symfonicznie

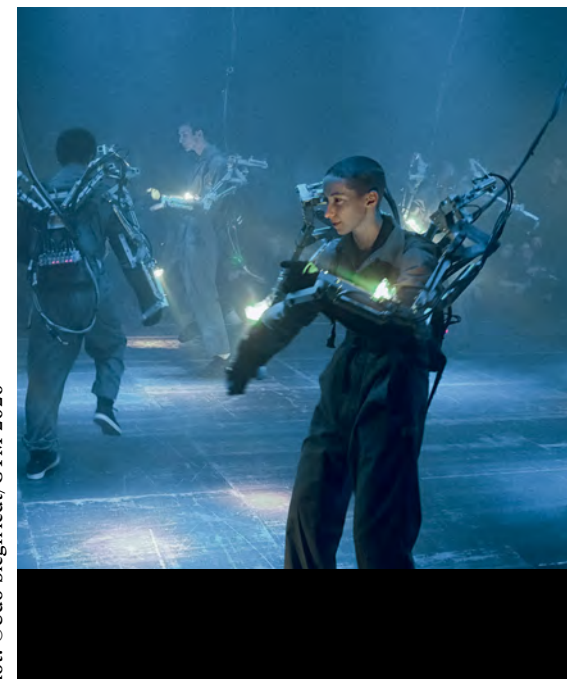
Orkiestra Filharmonii Narodowej
Wojciech Gogolewski – fortepian,
kompozycje i aranżacje
Paweł Pańta – kontrabas, gitara
basowa
Adam Lewandowski – perkusja, cajon
Andrzej Olejniczak – saksofon
sopranowy, saksofon tenorowy

Strefa Ruchu

7 **Szkoła moja muzyczna**
Witold Paprocki

11 **Czwórka to porażka**
Barbara Spodymek

13 **Janusz Ciepliński: Potrzeba dialogu**
Piotr Matwiejczuk

rys. Louis-Philippe Demers, Bill Vom Inferno,
fot. @Udo Siegfried/CTM 2020

Relacje

- 16 **Sytuacje graniczne**
Wioleta Żochowska
- 18 **Łańcuch, czyli tajemnicza seria**
Michał Klubiński
- 20 **Morskie inspiracje**
Aleksandra Andrearczyk
- 21 **Dresdacantans**
Andrzej Wolański
- 21 **Mapy emocji**
Adam Suprynowicz
- 22 **Przed Beethovenem i po...**
Małgorzata Komorowska
- 23 **Utopia czy dystopia?**
Łucja Siedlik
- 24 **Opera w szpitalnych fartuchach**
Aleksandra Andrearczyk
- 26 **Przestrogi i zaskakujące przyjemności**
Adam Suprynowicz
- 27 **Czemu nie chcecie Wandy?**
Monika Partyk
- 28 **Komu wierzy biedna dziewczyna**
Jacek Marczyński
- 30 **Pułapki francuskiej opery**
Michał Bajera

Zagranica

32 **Poprawność polityczna w czasach
BTHVN2020**
Jolanta Łada-Zielke

Wydawnictwa

- 34 **Bronisław Kaper po raz pierwszy**
Grzegorz Dąbrowski
- 35 **Dekonstrukcja Moniuszki**
Katarzyna Ryzel
- 36 **Zakazane owoce barokowej dekadencji**
Magdalena Łoś
- 37 **Anabasis Anaklasis**
Jakub Strużyński
- 38 **Dwie, Cztery i Ósma**
Jacek Hawryluk
- 39 **Lloyd's 8**
Przemek Psikuta
- 39 **Emocje spokoju i smutku**
Iza Smelczyńska

Rozmowa

40 **Teresa Żylis-Gara:
Lepiej śpiewać
bosko**
Maciej Kucharski

fot. Marek Holzman (archiwum prywatne)

Swoboda Ruchu

44 **Radical Polish
Ansambel: Dobrze
czuć się Polakami**
Adam Suprynowicz

4
Od redakcji

48
Z Archiwum R
Stefania Lobaczewska
Szkołnictwo muzyczne

48
Felieton
W sprawie Roku Białego
Kaplana
Andrzej Babecki

50
Historie z fotografii
Mile wrażeń z Warszawy
Olgierd Pisarenko

fot. NAC

www.filharmonia.pl

Filharmonia Narodowa ul. Jasna 5 / 00-950 Warszawa
Sprzedaż biletów w kasach FN (od ul. Sienkiewicza) od poniedziałku do soboty w godz. 10:00-14:00 i 15:00-19:00 | Informacja i rezerwacja tel. 22 55 17 127
Sprzedaż internetowa www.filharmonia.pl / www.bilety24.pl | Filharmonia Narodowa zastrzega sobie możliwość zmiany programu i wykonawców.

Strategiczny Mecenas

Mecenas

Sponsorzy

Patroni medialni

Partner

Od redakcji

UCZ SIĘ I ĆWICZ, A GARB SAM CI WYROŚNIE

✎ Piotr Matwiejczuk

Do szkoły muzycznej I i II stopnia chodziłem dwanaście lat. Spędzałem tam codziennie po kilka godzin. Kawał życia. I to ten najważniejszy – między siódmym a osiemnastym rokiem życia. W Państwowej Szkole Muzycznej w Olsztynie spotkałem kilkoro wspólnych nauczycieli, którym wiele zawdzięczam. To oni w dużym stopniu mnie ukształtowali. Wielką radość sprawiało mi granie w zespole kameralnym i orkiestrze. Szkoda tylko, że zajęcia te traktowane były przez wszystkich po macoszemu. Na szczęście w pewnym momencie trafiłem na znakomite kursy orkiestrowe we Francji, dzięki którym doświadczyłem ekstatycznej radości, jaką można czerpać ze wspólnego muzykowania.

Jednak ze szkoły muzycznej mam niemal wyłącznie niemiłe wspomnienia, niektóre wręcz traumatyczne. Jedną z lekcji skrzypiec – choć odbyła się trzydzieści sześć lat temu – pamiętam w najdrobniejszych szczegółach: czego po kilku tygodniach nauki nie potrafiłem zagrać i co wściekle profesor wykrzykiwał. A ja i tak nie miałem najgorzej – w klasie obok odbywały się regularne awantury, z biciem smyczkiem po głowie właśnie.

Co jeszcze pamiętam? Lekcje kształcenia słuchu, przed którymi byłem kłębkiem nerwów. Ponieważ kiepsko pisałem dyktanda i niezbyt dobrze śpiewałem, byłem albo karany, albo nikt się mną nie interesował. Były lekcje fortepianu dodatkowego z repertuarem przerastającym moje możliwości, spędzałem więc długie godziny przy klawiaturze, by mu podobać. Co ciekawe nikogo nie obchodziło, że skrzypek musi grać fugi Bacha, części sonat Beethovena czy walce Brahmsa.

Przede wszystkim zaś pamiętam niekończące się ćwiczenia aparatu gry skrzypcowej, intonacji, artykulacji. Wszystko polegało na nieustannym przygotowywaniu się do egzaminów semestralnych. Większości utworów, które grałem, nie rozumiałem. Żaden z nauczycieli skrzypiec – a miałem ich wielu – nigdy nie zaakompaniował mi na lekcji, żaden nie wpadł na pomysł, by wspólnie posłuchać nagrań. Żaden nie próbował zachęcić mnie do polubienia muzyki. Mam wrażenie, że sama muzyka była w tym wszystkim najmniej ważna. Dopiero pod koniec szkoły II stopnia trafiłem na nauczycielkę przedmiotów teoretycznych, która zwróciła moją uwagę na muzykę i potrafiła nią zainteresować. W dużej mierze dzięki niej zdecydowałem się na studia muzykologiczne.

Efekt? Od czasu skończenia szkoły nie tknąłem skrzypiec. Nie przepadam za śpiewaniem, nie wiem, co to przyjemność z brzdąkania na fortepianie. To prawda, kilka osób z mojego rocznika zostało profesjonalnymi, i to niezłymi, muzykami, ale większość nie ma dziś z muzyką nic wspólnego.

W tym numerze wskazujemy to, co naszym zdaniem powinno zmienić się w szkołach muzycznych. Krytykujemy działania instytucji i osób odpowiedzialnych za obecny stan rzeczy. Robimy to wyłącznie dlatego, że zależy nam na tym, by polski system edukacji muzycznej działał jak najlepiej. By zadowoleni z niego byli uczniowie, nauczyciele, rodzice, instytucje muzyczne i melomani. Byśmy wszyscy czerpali z niego korzyści i mogli być dumni z osiągnięć absolwentów szkół. Ale piszemy również o tym, co w polskich szkołach muzycznych działa dobrze i z czego możemy być dumni.

O ustosunkowanie się do tekstów, które przeczytają Państwo na następnych stronach, poprosiliśmy Jarosława Wartaka, dyrektora Departamentu Szkolnictwa Artystycznego i Edukacji Kulturalnej Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Zdzisława Bujanowskiego, dyrektora Centrum Edukacji Artystycznej, i Maxymiliana Bylickiego, pierwszego dyrektora CEA, dziś dyrektora Instytutu Muzyki i Tańca.

ciąg dalszy nastąpi.

Cytat numeru:

Z punktu widzenia polskiej kultury WAŻNIEJSZE jest to, kto uczy muzyki w szkole, niż to, kto jest dyrektorem teatru operowego.

--Janusz Ciepliński

ruch
muzyczny

#4 2020 rok LXIV

Dwutygodnik poświęcony muzyce poważnej i życiu muzycznemu założony w 1945 roku

Redaktor prowadzący
Piotr Matwiejczuk

Redaktor naczelny
Piotr Matwiejczuk
piotr_matwiejczuk@pwm.com.pl

Sekretarz redakcji
Maciej Kucharski
maciej_kucharski@pwm.com.pl

Festiwale, koncerty
Krzysztof Stefański
krzysztof_stefanski@pwm.com.pl

Muzyka dawna
Karolina Kolinek-Siechowicz
karolina_kolinek-siechowicz@pwm.com.pl

Muzyka współczesna, książki, płyty
Adam Suprynowicz
adam_suprynowicz@pwm.com.pl

Teatr muzyczny
Jacek Marczyński

Redaktorzy seniorzy
Józef Kański
Olgierd Pisarenko

Sekretariat
Katarzyna Dubiel
redakcja@ruchmuzyczny.pl

Dyrektor artystyczny
projekt graficzny
Marek Knap
marek.knap@asp.waw.pl

Studio graficzne
Natalia Cyrankiewicz, Andrzej Swat (prepress)

Redakcja i korekta
Maria Konopka-Wichrowska

Wydawca
Polskie Wydawnictwo Muzyczne
al. Krasieńskiego 11a,
31-111 Kraków
Oddział w Warszawie
ul. Fredry 8,
00-097 Warszawa
pwm@pwm.com.pl

Druk
Drukarnia Petit Skład – Druk – Oprawa
Wojciech Guz i Wspólnicy S.K., Lublin

Nakład
1500 egz.

Czasopismo patronackie
wydawane na zlecenie Ministra
Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Redakcja nie zwraca materiałów niezamówionych, a w tekstach przyjętych do publikacji zastrzega sobie prawo dokonywania skrótów, poprawek stylistycznych, zmian tytułów i śródtytułów

Za treść reklam redakcja nie odpowiada

Redakcja czynna dla interesantów
od godz. 10.00 do 15.00

Adres
ul. Fredry 8, 00-097 Warszawa
tel.: +48 885 860 332
email: redakcja@ruchmuzyczny.pl

www.ruchmuzyczny.art.pl
www.facebook.com/ruchmuzyczny

„Ruch Muzyczny” jest dostępny dla niewidomych informacje na www.defacto.org.pl

Gwiazdy opery składają hold MIRELLI FRENI

„Diapason”

Gwiazda mediolańskiej La Scali i Metropolitan Opera, ulubienica Herberta von Karajana, przyjaciółka i „mleczna siostra” (wykarmiona przez tę samą mamkę) Luciana Pavarottiego, słynna śpiewaczka Mirella Freni zmarła 9 lutego w rodzinnej Modenie, tuż przed osiemdziesiątymi piątymi urodzinami.

Plácido Domingo, który podobnie jak Pavarotti najczęściej partnerował Mirelli Freni na scenie, napisał w mediach społecznościowych: „Moja kochana, mam złamane serce, ileż pełnych emocji chwil razem przeżyliśmy! Przypominam sobie nasze występy [...], dzieliłiśmy razem chwile wypełnione Twoim śmiechem, magią Twego głosu i nieprzeciętną muzykalnością. To był zaszczyt mieć Ciebie wśród przyjaciół. Do zobaczenia, kochana Mirello! Pozostaniesz na zawsze z nami, Twoja gwiazda będzie świecić na firmamencie muzyki”. „Diapason” cytuje także Teresę Berganę, czę-

fol. Lelli e Masotti © Teatro alla Scala, 1989

sto występującą z Freni (na przykład w *Weselu Figara* i *Carmen*): „Uwielbiana Mirello! Czuję się samotna bez mojej siostry, ponieważ tak właśnie Cię traktowałam. Będę Cię zawsze kochać”. Żalu nie ukrywała też śpiewaczka młodszego pokolenia Renée Fleming: „Wstrząsnęła mną wieść o śmierci Mirelli Freni. Zawsze pięknej, której głos był natychmiast rozpoznawalny, pełen czaru. Pośród wielu wielkich ról jej Mimi w *Cyganerii* była niezapomniana”. Najbardziej poruszające wydają się jednak słowa Leone Magieri, pierwszego męża i nauczyciela Mirelli Freni: „Odszedł jeden z najważniejszych sopranów XX wieku. Była moją żoną przez ponad dwadzieścia lat, razem wychowaliśmy naszą córeczkę Micaelę. W tym przepełnionym smutkiem momencie wspominam wspólnie przeżyte lata, przepełnione nadzieją i nauką. Pamiętam okres pracy z Herbertem von Karajanem, najbardziej znaczący dla naszego życia artystycznego. I choć się rozstaliśmy, to właśnie Mirella napisała słowo wstępne do mojej książki o Karajanie. Nigdy nie zapomnę jej wielkiego talentu, który odkryłem u czternastoletniej dziewczynki i który rozwinęliśmy wspólnie, aby dojść do wielkich sukcesów artystycznych. Ciao Mirella”. Kariera artystyczna Mirelli Freni trwała pół wieku. Zadebiutowała jako Micaela w *Carmen* w Modenie w 1955 roku. Polskę odwiedziła tylko raz: w 2007 roku była jurorką na Konkursie Moniuszkowskim w Warszawie.

Śpiewaczkę pożegnały tłumy. Jej trumnę ozdabiał gigantyczny bukiet z kalii i słoneczników. „La Prudentissima” spoczęła na cmentarzu w Modenie.

--MaK, MD

Non omnis moriar

Pożegnania

Miłośnicy opery oplakują nie tylko Mirellę Freni. Zaledwie trzy dni przed primadonną w swoim domu w Zurichu zmarł w wieku osiemdziesięciu ośmiu lat wybitny dyrygent Nello Santi. Znany był jako specjalista od włoskich oper: Donizettiego, Rossiniego, Verdiego i Pucciniego. Prowadził orkiestry między innymi Wiedeńskiej Opery Państwowej, Covent Garden i Metropolitan Opera w Nowym Jorku. Był częstym gościem Festiwalu w Salzburgu i Arena di Verona. „Wiele mu zawdzięczam! *Rigoletto* i *Bal Maskowy* pod jego dyktando były kamieniami milowymi w moim rozwoju artystycznym”, napisał w internecie poruszony Piotr Beczała.

Smutne informacje dotarły także z Rosji. W Petersburgu odszedł w wieku osiemdziesięciu siedmiu lat Siergiej Słonimski, wybitny rosyjski kompozytor, pianista, teoretyk muzyki, profesor petersburskiego Konserwatorium. Słonimski był synem pisarza Michaiła Słonimskiego oraz dalekim krewnym poety Antoniego Słonimskiego. Twórczość kompozytora obejmuje trzydzieści cztery symfonie, osiem oper (w tym krytykowaną przez władze operę *Mistrz i Małgorzata*), trzy balety, utwory kameralne oraz wokalnie-instrumentalne. Pisał też muzykę do sztuk teatralnych i filmów. Kompozycje Słonimskiego wykonywane były na Warszawskiej Jesieni. Jeden z ostatnich swych utworów, poemat symfoniczny *Odrodzenie i triumf*, poświęcił stuleciu niepodległości Polski.

W Polsce pożegnaliśmy profesor Barbarę Halską. Znakomitą pianistkę, kameralistkę, pedagoga. Studia pianistyczne odbyła u Józefa Śmidowicza i Jerzego Żurawlewa. Przez wiele lat współpracowała jako kameralistka z uczestnikami międzynarodowych kursów mistrzowskich w Baden-Baden, Goslar, Lenk, Łańcutcie, Salzburgu i Weimarze. Od początku lat osiemdziesiątych prowadziła kursy interpretacji w zakresie gry solowej i kameralnej we Francji i w Hiszpanii. Była inicjatorką i dyrektorem artystycznym Międzynarodowych Kursów Interpretacji Muzycznej i Festiwalu „Wakacje z Muzyką” w Nowym Sączu.

W wieku osiemdziesięciu jeden lat 14 lutego zmarł w Amsterdamie kompozytor, dyrygent i pianista Reinbert de Leeuw. Jako pianista zasłynął interpretacją dzieł Erika Satiego wydaną w 1981 roku przez wytwórnię Philips. W 1974 roku założył Schönberg Ensemble (od 2009 roku Askon|Schönberg), z którym dokonał wielu prapremier, głównie utworów kompozytorów holenderskich, w tym Louisa Andriessena, którego komplet dzieł nagrał dla wytwórni Nonesuch. Prowadził zarówno wczesne wystawienia oper Ligetiego i Viviera, jak i utworów scenicznych Brittena i Strawińskiego. De Leeuw programował koncerty muzyki współczesnej w Concertgebouw w Amsterdamie, a w latach 1994–1998 był dyrektorem artystycznym Tanglewood Festival of Contemporary Music.

fol. Wojciech Grzędziński/NIFC

Koronawirus, a sprawa polska

Konkursy

Gdyby to publiczność miała wybierać zwycięzcę XVIII Międzynarodowego Konkursu Chopinowskiego, który odbędzie się w październiku, to Piotr Alexewicz miałby już medal w kieszeni. Dziewiętnastoletni pianista zajął pierwsze miejsce w 50. Ogólnopolskim Konkursie Chopinowskim w Warszawie i na koncercie finałowym, na życzenie rozentuzjazmowanych słuchaczy, aż trzykrotnie bisował. Przypomnijmy: młodzi pianiści, głównie studenci akademii muzycznych i uczniowie szkół muzycznych II stopnia, od 1 lutego przez ponad tydzień grali utwory Chopina. Oceńali ich jury pod przewodnictwem Katarzyny Popowej-Zydróni. Dwie równo-

rzędne drugie nagrody otrzymali Piotr Pawlak i Adam Kałduński. Czwartą dostał Tomasz Marut, nie przyznano bowiem trzeciej. Na piątym miejscu ex aequo znaleźli się Maciej Wota oraz Viet Trung Nguyen. Tegoroczna prezentacja młodych pianistów budziła spore emocje, ponieważ na laureatów czekała promocja do październikowego Międzynarodowego Konkursu bez konieczności udziału w kwietniowych eliminacjach. Ogólnopolski Konkurs Pianistyczny im. Fryderyka Chopina organizowany jest przez Narodowy Instytut Fryderyka Chopina we współpracy z Filharmonią Narodową, Uniwersytetem Muzycznym Fryderyka Chopina oraz